„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску: Србију Црну Гору и др. стране земље.

на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·—	„
на чет. „	К 8·50	11·50	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 161. У Новом Саду, у четвртак 18. (31.) августа 1911. Година XXVII.

Лепа порука!

Догађаји на угарском сабору са опозицијом и са опструкцијом против војених законских предлога пружају такове анормалне, такве сасвим неправилне појаве, да их једва има и да их може бити у другим европским парламентима.

Овамо се води опозиција и опструкција против војених предлога, а овамо се води расправа у сабору, а особито изван сабора, о сасвим нечем *трећем*: води се расправа о изборној реформи, о *општем праву* гласа, па о тајном гласању, те о гласању по општинама. Па се захукало јавно мишљење да се могу војени предлози оборити само тако, ако се скину са дневнога реда, те се стави на дневни ред опште право гласа. С тога се казује, да би о војеним предлозима, који налажу тако огромне жртве на Угарску, могао одлучивати само такав парламенат, који би произашао из општега права гласа. Данас друга половина монархије има парламенат, који је произашао из општега права гласа, дочим Угарска нема таква парламента, који је произашао из општега права гласа.

Нема сумње, да је бивша мађарска коалиција за време своје владавине од четири године учинила највећи грех, што није спровела изборну реформу са општим правом гласа, као што је на то *упућивала круна* и коалицијону владу и тадању коалицијону огромну већину. Али се у оно доба и коалицијона влада бавила банковним питањем, као најважнијим, и увођењем мађарскога језика као званичнога при заједничкој војсци, бар у компанијама. Ствар изборне реформе са правом општега гласа све се одлагала, те се није никако хтело да се загриве у киселу јабуку. Једино су били народносни посланици на угарском сабору, који су сваком приликом ургирали изборну реформу са општим правом гласа. Са журењем општега права гласа нису правили изнимку ни садашњи *Јуштовци*.

Тек кад је при изборима године 1910. влада грофа *Куена-Хедерварија* сасвим потукла мађарску независну странку, односно читаву бившу коалицију, онда се тек сетили Јуштовци, да би само општим правом гласа могли доћи до угарскога сабора, који би био израз праве воље становништва Угарске. Па кад се са неке стране пребацило Јуштовцима, да би опште право гласа било на штету и велику опасност мађарскога племена, онда су Јуштовци одговорили, да би баш опште право гласа утврдило супрематију мађарскога племена.

Познато је, да *Кошушовци* према Јуштовцима сачињавају засебан огранак мађарске независне странке, те пошто се Кошутовцима пребацивало, да су они против општега права гласа, то је Кошутов доглавник, посланик Бела *Барабаш*, док је Кошут био болестан и у бањи, изјавио, да је и Кошут за опште право гласа, те је и Барабаш учествовао у познатом великом збору, одржаном у Будимпешти.

Но ових се дана догодило нешто, што је било као нека бомба *против* општега права гласа и то баш од стране *Фрање Кошута*. Једна депутација из вароши *Цегледа*, изборног места Фрање Кошута, дошла је у Будимпешту, да према струји Јуштове странке замоли Кошута, да и он подупре жељу у Угарској за општим правом гласа. Али ту се *испрсио* Фрања Кошут са свим својим ауторитетом *сина* Лауша Кошута. У тој цегледској депутацији било је и мађарских демократа и мађарских социјалних демократа. Фрања Кошут је одговорио тој цегледској депутацији: да *он* **није** за таково опште право гласа, као што се обично схваћа. *Он да је за* **супремацију мађарског племена, које је основало ову државу. Ваљда не ће у овој нашој отаџбини владати Бог те пита ко: Тотови, Румуни и шта ти ја знам! Ту мора владати Мађар!** Још је Кошут казао и то, да је за *опште право гласа само у корист интелилегенције а пошто у Мађарској сви становници морају учити мађарски, то може извршавати право гласања само онај, који мађарски зна читати и писати.*

Ово је лепа порука! То је управо *одрицање права гласа* свима онима, који *нису Мађари, који не припадају мађарској интелигенцији те не знају мађарски читати и писати.*

Овако *шовинистички, као Фрања Кошут није до сад нико говорио против немађарских народа.*

Ко је још имао и могао имати какве наде за опште право гласа, ко се још од немађарских народа уљуљкивао у слатки санак, да може бити помирбе, да може бити братске слоге међу Мађарима и Немађарима у Угарској, тај је грозно *морао бити разочаран.*

То пишемо с тога, што Фрања Кошут није проста политичка личност, већ што он још свеједнако за собом има велики ауторитет свога оца Лауша Кошута. А да тај његов ауторитет још свеједнако важи, видело се и по томе, што је Фрања Кошут после свога говора био на све стране поздрављен најживљим éljen! како у кошутовачком клубу, тако и у саборским ходницима, шта више дошла је из Цегледа једна нова депутација, да поздрави Фрању Кошута најживахнијим éljen! и да му даде изјаву и признање за његов говор, какав је могао изговорити само „прави Мађар“. Наравно оне шовинистичке речи: „Не ће ваљда овде владати Бог те пита ко: Тотови, Румуни и шта ти ја још знам!“ (Наравно још и: Раци).

Нема сумње, да је говор Фрање Кошута морао *врло женирати Јуштовце*, који *свугде трубе*, да су они за једино средство, које може спасти Угарску, а то је опште право гласа.

Али у ствари које су то „*задње мисли*“, arrières pensées и самих Јуштоваца *као Мађара*?

Јушт је једном приликом и онако нехотице одао своју „задњу мисао“ о општем праву гласа. Како би се иначе могле разумети Јуштове речи: да би опште право гласа баш мађарском племену осигурало супрематију? *Ничим другим, до ли уметно, у корист Мађара заокруженим изборним срезовима*, са којима би Мађари увек из мањине дошли у већину. То је покојни Коломан *Тиса* још пре **37** година једним конкретним примером доказао, кад је *чанчевачки срез* разделио у два изборна среза: у *чанчевачки и уздински.*

И то много хваљено опште право гласа не пружа немађарским народима баш најлепше наде. Кошутов говор је *страшна порука немађарским народима.* Ми смо по речима Фрање Кошута: „Бог те пита ко!“ и „Не знам још ко!“

Али немађарски народи Угарске знаће се тешити, да ће једном ипак *правда* морати победити по оном: *трпен спасен!*

⊙

Не заводите народ!

Од како се у Матици Српској ухватила велика крађа, коју је починио Матичин благајник Манојловић, од то доба непрестано се у „Застави“, а нарочито у „Српству“, виче и ларма по свету, да је управни одбор крив, да га треба оптужити, скинути, да се мора сазвати ванредна скупштина Матице Српске, да одреди нарочити одбор, који ће спровести истрагу, не против крадљивача, него против управног одбора, као да је управни одбор крао. Чак тако далеко иду, да јавно говоре, како као бојаги кривац кривца не

ЛИСТАК.

Прича о том, како се Кинез Ли Чан Суј заљубио у *белу* лепотицу.

(*Слике из модерне Кине.*)

— Од **О. И. Субботића.** —

(Наставак).

Порекло ове лепотице било је доста незнатно. За њена оца, Дика Уорда, говорило се »свашта«. Био је он пореклом Американац, и до своје тридесете године скитао се и потуцао готово по целом свету. Шта тај све није био: и cowboy у пампасима јужне Америке, и сточар у недогледним равницама Аустралије, и рудар у златним рудницима Капске колоније у Африци и напослетку професијонални коцкар у Макао — том Монаку јужне Кине!

Доста то, да се он изненада појавио у Тјенцзину са врло крупним капиталом и са лепом, младом женом — матером наше Елене. Жена му је била особито лепа и образована, а љубила је она свога мужа, лепог Дика, безумно. Она је пре тога била гувернанта у једној богатој енглеској кући у Хонконгу и случајно упознавши се са лепим, љубазним и оштроумним коцкарем Диком Уордом, смртно се у њега заљубила, па се и удала, иако су јој сви саветовали, да то нипошто не чини, јер су држали, да »damned Dick«*) није био човек, који би ју могао усрећити, него само једна тамна личност са сумњивом репутацијом правог професијоналног играча. Али све то није ништа помогло, јер љубав је слепа и глува! Но у истини, није се она баш сасвим ни преварила у својој љубави, јер damned Dick, какав је био да био, али према њој се увек понашао као добар и нежан муж, и може се казати, да га је она мало по мало извела опет на прави пут, те је најзад Дик напустио коцку и отпочео нови рад на пољу трговачке шпекулације, што му је у прво време особито срећно пошло за руком, и тако се он јавио у Тјенцзин, где га скоро нико није познавао, са прилично знатним капиталом, с којим се одмах и упустио у разне нове шпекулације — са доста променљивом срећом. Био је већ неколико пута и на прагу банкротства, али се увек некако извукао из беде. Истина, говоре, да је то била увек заслуга његовог доброг пријатеља, оца Ли Чан Суја, господина Туна, који је веома волео овог лепог, веселог и оштроумног човека,, који је тако добро разумевао тајну опхођења с Кинезима — а то не уме сваки. Господин Тун није ни слутио, каква судба очекује његова сина из гнезда ове породице!

После смрти Еленине матере, која је умрла, када малој Елени није било више него десет година, њен тугом убијени отац сместио је своју кћер у најбољи женски институт у Шанхају, а то га је стало велике муке, јер су се и управитељка института па и остале отмене пензијонаткиње противиле, да приме у своју средину кћер човека, за кога се „свашта“ говорило. Али како је Дик Уорд све учинио, што је само могао — лично и преко својих познатих од уплива — па како се тамо на Далеком Истоку не гледа баш тако строго на порекло као код нас, и како је тамо капитал троструко већи господин него ма где на свету, то су се напослетку ипак смиловали и лепотица-девојчица Елен била је примљена у овај најскупљи и најотменији шанхајски институт. За време њеног пребивања у институту много су се промениле прилике њеног оца — он је материјално јако посрнуо, и да га није још штедео син и наследник господина Туна, наш Ли Чан Суј, који је још дететом заволео старог Дика, јер га је овај често на коленима држао — то би сирота miss Елен могла тражити своју срећу у широком свету!

И тако на небу тјенцзинског друштва појавила се нова, сјајна звезда — miss Елен, која је баш онда навршила седамнаесту годину и која се вратила оцу, пошто је у институту сретно завршила васпитање. А била је заиста ванредне лепоте: средњег раста са лепо развијеним девојачким формама. На нежном танком вратићу грацијозно се окретала најлепша главица на свету! Од раздељка па преко малих, нежних и

*) проклети Дик.

може испитивати и судити, а ту мисли ту околност, што је управни одбор изаслао из своје средине три члана, да са подкњиговођом и једним стручњаком, у коме пододбор има вере, испитају друштвене књиге за све време, од како је благајник Лаза К. Манојловић постао благајник, а то је од 1903. године, па до доба, кад је ухваћен у крађи. Не води се дакле ту каква истрага, то је суд узео у своје руке, него се истражује, колико је проневерено, које године и под чијом управом; колико је који фонд посебице оштећен и колико сви уједно. На који начин су крадљивци и фалзификатори варали и крали? Јер док се све то не сазна, не може се испоставити: колико је нестало Матичина блага. А тек ће господа око „Заставе“ и „Српства“ допустити, да треба у првој линији да види и дозна све то онај, кога се у првој линији тиче и кога та господа једнако позивају, да накнади штету.

То је нужно и са те стране, да се Матичина скупштина, као врховни патрон свега Матичина иметка, може потанко и свестрано известити о свима одношајима и о целом стању те жалосне ствари, која је осрамотила цео овострани народ. Нужно је и с тога, да се суду могу дати тачни податци, у колико су књиговођа и благајник у тој проневери заједнички радили, а нужно је и за то, да се обавести и кр. уг. министарство, које се за ту ствар већ распитује и за коју ће, како смо извештени, што скорије изаслати и своје прегледаче, те да им се олакша посао и да што пре могу обавити свој посао.

Не боји се, дакле, управни одбор ни скупштине, ни министарства, нити ичијег суда, јер је потпуно невин у целој ствари, и отворено изјављујемо, да сматрамо, да ни једна управа не може бити материјално одговорна за крађе и дефраудације, јер то се може свуда догодити а догађа се и онде, где су постављени најстрожији надзори. Па с тога и сматрамо ову целу ствар за неудаћу целога овостраног народа а не само управног одбора Матице Српске, који само из почасти служи Матицу Српску и кога треба да сажали народ, што је пао у ту народну одговорност, брагу и немили посао за нашу Матицу, нашу народну зеницу, због два своја неваљала чиновника, које је цела матичина скупштина бирала, те тако и она цела носи моралну, па ако баш хоћете и материјалну одговорност.

Због целе те ствари одложена је скупштина Матичина за 2 до 3 недеље дана, јер се одбор нада, да ће за то време целу ствар извидети и скупштини тачан и опширан извештај поднети. Не ће дакле Српство пропасти још за 2 до 3 недеље и није таква опасност по Српство, што ће 4 до 5 стипендиста кроз три недеље доцније добити своју стипендију, као што је опасност, да нам цела Матица пропадне или да се њена установа потресе.

С тога сматрамо, да је штетно и неродољубиво, ту нашу несрећу у свакидањим јавним и приватним разговорима потрвати, народ узбуњивати и једнако га дражити против оних људи, који имају највише заслуга, што је Матица Српска дошла до данашњег свог угледа и поверења а своју мржњу, завист и пакост толико излагати, да се потворама бацају и на поједине потпуно исправне чланове управног одбора, тек да се диже прах и да се у тој прашини не види голотиња њихове моралне сиротиње.

Причекајте мало, господо од мржње и пакости, све ће то доћи у ред за најкраће време, сазваће се и главна скупштина, њој ће се, а не вама, изнети цела ствар јасно и разговетно, основана на документима књиговодства и осталих података; не ће се нико ту ни штедети, ни крити, ко је год виновник те штете, ма у ком виду, па онда пресуђујте и кажите своју, а донде штедите и чувајте свачији образ као и свој, а немојте по сокацима купити податке и црнити невине људе. Тамо ће се изнети и предлог, како да се накнади штета, јер и то се не може чинити, док се не види: колика је штета, ко је у првој линији одговоран за њу и ако се од кривца не може да накнади, колико ће ко од своје воље принети за њену накнаду, јер у управном одбору још није са правнога гледишта рашчишћено то питање, да ли су поједини чланови управног одбора и у колико одговорни за учињену штету. Прво: још се не зна цела нанесена штета, а друго: не зна се, ни колико би кога од чланова управног одбора у најгорем случају теретило. ***

Захтеви хришћана у Турској.

— Конференција и меморандум хришћана. —

Ових дана су се са министром просвете, унутрашњих послова и војним у Цариграду састали грчки митрополит Германос као представник грчких црквених општина, грчки посланик Бусиос и Ангел Јоанидес од стране цариградске патријаршије, јерменски посланик Дагавијан и Гурдикјан ол стране јерменске патријаршије и бугарски митрополит Аксентије, А. Христов и послзник Далчев од стране бугарске егзархије. Они су имали заједничку конференцију ради решавања меморандума, што су турској влади поднели представници грчке, јерменске и бугарске цркве.

Том приликом утврђен је овај споразум:

1. Свима школама, које данас немају владине дозволе, даће се дозвола. За зваку нову школу дозвола се мора тражити и влада ће је давати;

2. Школске програме састављаће патријаршије, односно егзархија;

3. Програме нижих школа подносиће се министру просвете;

4. Сведоџбе и други документи учитеља прегледаће и потврђиваће патријарси и митрополити и важиће, као да су признати од министарства просвете.

Комисија је одбила пет захтева патријаршија у погледу војне службе хришћана, а остале захтеве те врсте изменика је и проширила новим одредбала, које се тичу хришћанских официра и хришћанских обичаја у војсци.

Комисија је одобрила прикупљање новчаних прилога, а изменила је параграфе меморандума о постављањима учитеља, који су страни поданици.

Пада јако у очи, да на овој конференцији нису учествовали Срби.

Политички преглед.

— Револуцијонарци у Русији. Петроградској полицији је дошло до знања, да су на последњем конгресу револуцијонараца у Швајцарској примљени важни закључци о револуцијонарној акцији. Најпре ће се порадити, да се што више ђака повуче у покрет, па ће на свим већим универзама бити револуцијонарни одбори. Затим ће се устројити тајне штампарије за штампање револуцијонарних списа. Изведени су и планови о градњи бомба и експлозива и закључило се, да се настави терористичка акција.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 17. авг. 1911.

— Седница Књижевног Одељења Матице Српске. Јуче после по дне је под председништвом г. А. *Хаџића* Књижевно Одељење Матице Српске одржало седницу, на којој су г. г. проф. Милан А. *Јовановић* и проф. Јован *Живојновић* поднели опширне писмене извештаје о приповеткама и драмама, које су стигле на расписану награду из фонда Јована Наке Великосентмиклушког а које су њима биле издане на оцену. Оба оцењивача се слажу у том, да приповетка »Јарани« и драма „Једреница без једрила“ као права уметничка дела заслужују награду. Како се у погледу драме с натписом „Гуја“ нису сложили, то је та драма издана г. проф. Милану *Будисављевићу*, да и он поднесе своје мишљење о њој. У погледу трилогије са заједничким натписом „Триптихон“ сложили су се оцењивачи, да се као за народ згодне три глуме препоруче како за књиге за народ из задужбине Петра Коњевића, тако и управи овостране српске народне позоришне дружине, да их изнесе на позорницу. — Председник је саопштио, да му је г. Стеван В. *Поповић* изјавио, е би био вољан у свечаној седници Књижевног Одељења говорити у спомен покојном Лази *Костићу*. Г. проф. Милан А. *Јовановић* прима се, да говори у спомен и славу покојном проф. Филипу *Оберкнежевићу* а г. народни учитељ Ђока *Михајловић* одазвао се позиву, да држи говор у славу покојном Николи Ђ. *Вукићевићу*. — Претресене су за тим квалификације компетената на стипендијска места из задужбина: Нестора Димитријевића, Петра Костића, Васе и Саранфиле Јагазовића и Катарине Д. Јовановићке и означени су компетенти, који ће се скупштини предложити ради тројне кандидације патријарху, односно ради избора.

— † Периша Вукадиновић. У Будимпешти је на два дана пред Велику Госпојину после дуга и тешка боловања у 54. години свог века преминуо апотекар Периша *Вукадиновић*, зет наше врло поштоване суграђанке Софије удове *Адамовићке*. Покојника оплакује уцвељена супруга и једно женско дете. Покојниково је тело

полупровзрачних ушију спуштала се густа, мекана, свилена коса ретке, пепељасте боје. Очи су јој биле велике, влажно-граорасте са дугачким, као мале стрелице, трепавицама. Кад би прекрасна miss Елен сасвим отворила своје чудне очи — то је био светли, сунчани дан и запевала би сва срца, као што птице певају у јасни пролетни дан! Но кад би на половину спустила своје дугачке трепавице — то је била чаробна, јужна ноћ, и замирала би сва срца, као да слушају песму невидимог, рајског славуја! . . . Имала је правилан, мали носић са танким, покретним — као листићи пупољка руже — ноздрвама а около румених, лепо формираних усана и нежног подбратка лебдео је увек једва приметни осмејак, који је придавао овом лицу његову особену красоту.

Наравно да је таква лепотица била постојано окружена целом плејадом тјенцзинских »лавова« и »лавића«, а међу њима био је и наш пријатељ — Ли Чан Сој. Но ко би га могао познати! На њему је био елегантан европејски костим, а на глави је носио најфинији панамски шешир, који је већ сам вредио цео мали иметак! Изгледао је он ванредно добро и у овом костиму — једном речи то је био један од најелегантнијих људи у целој »свити«. А догодило се све то само зато, што је miss Елен једанпут споменула, да би волела видети свог „драгог старог Ли“ у европејском костиму, и да би јој се он онда још боље допадао. То је било довољно, па да ти он одмах збаци свој лепи кинески костим, те да се претвори у „правог“ Европејца!

Кад је Ли Чан Сој, после десет година опет угледао своју „малу“ Елену, то је живо осетио, да ју мора или задобити или пропасти — другачије није могло бити! А допао се и он Елени. Истина, њој су се допадали и многи други млади и љубазни кавељери из њене свите (Боже мој — 17 година!), али јој се ипак најбоље допадао њен „стари“ (њему је већ било 30 година) *Ли* (тако га је увек звала), јер нико, нико није био тако окретан, тако пажљив и деликатан као он, и нико није умео тако пажљиво и с поштовањем да слуша њено „цвркутање“ и да тек по каткад уметне коју згодну реч у разговор, реч, која је обично на њу произвела утисак, као да је она баш сада нешто особито мудро и паметно казала, нешто, што је могао само *он* разумети и оценити и — нико више! Осим тога њој је имионирао тај „стари“ *Ли* већ и тиме, што су за њим стојали његови небројени милијони, његов раскошни дворац, а особито његов — аутомобил! На том знаменитом аутомобилу он ју је обично возао са таком страшном брзином, да јој је бивало већ мало и »страшно«, али ипак тако *пријатно* страшно! Боже мој! Како је ипак леп живот — особито кад се има *већ* седамнаест година!

И тако, мало по мало, па поче прекрасна miss Елен да примећава, да јој нешто страшно недостаје, када случајно није било овде Ли Чан Сија, али то је ипак доста ретко осећала, јер Ли Чан Сој је скоро увек био „ту“. Остали обожаваоци miss Елене мргодили су се и мрко посматрали Ли Чан Сија, који им је пред носом отимао такву лепотицу. Али Ли Чан Сију је то било баш сасвим свеједно, јер ако би устребало, он их је могао врло добро послужити и оружјем — и у томе је био прави мајстор. Но до тога није дошло, јер се тамо воља сваке женске као нешто свето уважава.

И тако, када је једног лепог дана Ли Чан Сој понудио овој лепотици своје срце, своје милијоне и свој аутомобил, то је прекрасна miss Елен могла само прошаптати: да!

Ли Чан Сој био је у седмом небу, и сретнијег човека од њега није било не само у великој Кини, него и на целом свету! Отац miss Елене био је, истина, сагласан са удадбом, али у дубини своје англо-саксонске душе ипак није био сасвим задовољан, а све само зато, што је Ли Чан Сој ипак био само — Кинез. Али шта је знао радити: ту су осим личних одлика Ли Чан Сија били још и његови небројени милијони, а осим тога »проклети« Дик био је сасвим у рукама Ли Чан Сија, који га је лако могао материјално уништити — само да је хтео! Па најпосле! Кад му се већ кћи заљубила у тога Кинеза — all right! Била је одстрањена још и последња сметња, јер Ли Чан Сој се одлучио, да прими веру своје невесте — на велику радост мисијонера!

И тако је већ све било у реду, да не може боље бити, и већ је био назначен и дан свадбе — када наеданпут Ли Чан Сој доби телеграм из Пекинга од самог принца Тсуна, да одмах дође у Пекинг, јер је његово присуство неопходно нужно ради решења једног важног државно-финансијског питања. Отказати самоме принцу Тсуну није апсолутно било могуће, и Ли Чан Сој је био принуђен, растати се са својом невестом на неколико недеља. Сиромах! Он није ни слутио, да је тај растанак био растанак — на навек!

И док је добри Ли Чан Сој својим ауторитетом крупног финансисте учествовао у решењу важних државних питања у престоници Средњег Царства, дотле се у Тјенцзину догодило нешто, што је уништило сву његову срећу и све његове наде!

Ево шта се догодило!

(Наставиће се.)

из Будимпеште пренесено у Панчево и онде је лицем на Велику Госпојину опојано и у породичну костурницу сахрањено. Ожалошћеној породици наше искрено саучешће а покојнику нека буде лака земља!

— **Велик народни кермес у Чортановцима.** Пишу нам из *Чортановаца*, да ондашња српска академска и гимназијска омладина приређује велик народни кермес у недељу 31. августа (3. септембра) у шуми на „Козарици“ у *корист оснивања српског соколског дома.* Програм кермеса је овај: Почетак у 3½ сата битком с конфетима и коријандолима уз свирку тамбурашког збора, затим се наставља најживље уз песму, свирку, игру и шаљиву пошту. У 7 сати величанствено осветљење »Козарице«. Завршетак свечаности у 8½ сати уз свечано проглашење оне даме за краљицу, која у шаљивој пошти највише карата буде добила.

Овај корак вредне чортановачке омладине за сваку је похвалу те се је надати да ће наша интелигенција из околине а нарочито Карловаца и Новог Сада хтети и знати схватити значај ове народне свечаности, те у што већем броју поћи у убаву чортановачку шуму и својим присуством увеличати кермес наших омладинаца. Сама железничка веза тако је удешена, да нам и она иде на руку, јер је сваком посетиоцу дата могућност, да се у вече у 10 сати натраг вратити може.

— **Успех Србина шахисте.** У Карловим Варима води се сада међународна утакмица на шаху, у којој учествује и Србин шахиста г. *Костић* из Будимпеште. Овај млади шахиста је извојевао себи до сада 2½ јединице, те стоји *пред* таковим матадорима на шаху, као што су Фарни, Леонхарт, Салве, Шпилман и Тартаковер.

— **Хришћанско-социјални певачки збор „Харшона“** у Новом Саду приређује у недељу 3. септембра 1911. год. п. р. у башти грађанског стрелишта летњу забаву, скопчану са певањем, конфетима и шаљивим избором посланика. Улазница: од особе 80 пот., од породице 2 К. Почетак у 4 сата после подне.

Новости са стране.

— **»Дворац радија«.** Недавно смо јавили, да је у Лондону ових дана основан завод радија, а ево се већ и у Паризу подиже нарочита палата за гђу Кири. Познато је, да гђа Кири после свога мужа неуморно наставља рад на истраживању радијоактивних појава и спајања, али она тај, по читаво човечанство тако користан посао врши у врло скучену простору, који ни близу није довољан за тако опсежан рад. Покушаји на радију потребују нарочиту пажљивост, засебну лабораторију. У ту сврху подиже се ново огромно здање, чији ће зидови бити обложени оловним плочама, које не пробијају зраци радија. С тога ће кућа бити особито масивна, чврста и дубока фундамента. Пословима руководи познати архитект Сорбоне и хемијског института г. Нено. »Дворац радија« подиже се у улици Петра Кири, успоредно са павиљоном океанографичнога завода, који је подигао кнез Алберт од Монака. Задатак је архитектов, да дом сазида на око леп и лак, сличан суседном павиљону, а међу тим да је веома чврст и стабилан.

— **Милијонар у мидеру.** У Будимпешти умро је старац *Ласло* у 91. години свог живота. Он је био велепоседник те је оставио 4 милијона круна. Како није имао од срца порода, остаће иметак рођацима. Ласло је био познат пријатељ Лауша Кошута. Био је знаменит с тога, што је увек носио — утегу. У посљедње доба дао је себи направити утегу од туча.

— **Експлозија у магазину с провијантом.** У Порт-Симону у републици Коста-Рици у Централној Америци је експлозијом сасвим разорен провијантски магазин ондашњега гарнизона. Погинуло је пет војника и десет цивилиста. Материјална штета износи пет милијона франака.

— **Досадили јој милијони.** У Чикагу живи жена, којој нема премице на целом шару земаљском. Госпођи је 27 година а удата је за милијонара *Бријана.* Госпођа је тражила развод од свога мужа. Повод је разводу најнечувенији, те кроника досада сигурно још није забележила такав случај. Она се растаје од мужа за то, што јој он даје одвећ новаца! Он јој даје 160.000 марака за њезине ситне потребе, за игле и конац! Она је имала 16 аутомобила и све, што је требала, купио јој је муж те ју је управо засипао новцем. Као велик грех наводи госпођа овај догађај: Госпођа Бријанова изгубила је накит од 10.000 марака. Кад је то казала мужу, место да је укори, он се смејао и купио јој је место изгубљенога накит за 40.000 марака. Муж је — вели госпођа — вазда с њоме поступао као са лутком.

СРПСКЕ И СЛОВЕНСКЕ ВЕСТИ.

— **Роксандићев рад на продају.** Српски вајар Сима *Роксандић* понудио је београдској општини да купи његов најновији вајарски рад, који се сада налази на међународној уметничкој изложби у Риму. Рад је од бронзе, висок је 1·50 метара а приказује шипарца природне висине са тиквама у руци, који, таман да скочи са стене у воду, да се купа, застаје престрављен, опазив изненада грдну морску корњачу. Фигура је подесна за водоскок на јавном месту или за парк. Роксандић иште за ту фигуру 8000 динара. Његова је понуда упућена на мишљење архитектонском одсеку грађевинског одељења града Београда.

— **Маргарита Агрењева-Славјанска,** која је летос приредила два концерта код нас, пожњела је ово дана са својим кором велик успех у *Букурешту*, где је приредила такођер два концерта. По жељи румунске краљице позвао је руски посланик гђу Славјанску, да дође са својим кором у Синају, летњи дворац румунске краљевске породице. Концерат је одржан 28. јула (п. н. к.) у присуству краљичину и наследнице престола принцезе *Марије.* Свака тачка програма постигла је силно допадање од стране краљице и целог двора. На свршетку програма захтела је краљица те је отпевано, „Тебе појем“ „Господи помилуј“ и „Боже, царя храни“, за које су време *сви стојали.* Пошто је свршен програм, краљица и наследница престола дуго су разговарале са гђом Славјанском и распитивале се за сваку појединост њенога путничког живота. Завршујући свој ласкави разговор са гђом Славјанском *краљица је два пута пољуби и обема рукама крепко јој стисне руку.* Сутра-дан пошаље краљица по свом секретару гђи Славјанској велику своју слику са својеручним потписом, а краљ, који због болести није могао присуствовати концерту, румунски орден »Bene merenti« 1. степена.

— **Најновија слика И. Ј. Рјепина.** Славни руски уметник сликар И. Ј. *Рјепин* насликао је нову слику. Она приказује покојног генијалног руског песника Александра Сергејевића *Пушкина*, где чита седом *Державину* своје песме. Сви познаваоци уметности веле, да је та слика ванредно мајсторско дело, које се може ставити уз бок Рјепинову »Двобоју«, »Одговору донских козака“ и портрету Лава Н. Толстоја.

— **Нов чешки добротвор.** „Narodni Listy“ јављају, како је у Салцбургу умро поседник *Хубеш*, родом из Чешке, па је у својој опоруци оставио ове легате: 30.000 круна чешким техничким ђацима као штипендије, 30.000 К као припомоћ сиромашним чешким добровољцима, 24.000 К разним чешким школама, 3000 К граду Прагу, 10.000 К „Чешкој Школској Матици“, 2000 К „Јужном чешком обранбеном друштву“ и 6000 К друштву „Коменски“ у Бечу.

НОВИЈЕ.

Будимпешта, 16. августа. У добро упућеним круговима говори се, да ће у првој половини октобра седнице заступничке куће бити прекинуте на 10 дана, јер 40 посланика иду у Рим на интерпарламентарну конференцију.

Цариград, 16. августа. Данас је изашао ираде, којим се кумулативно поставља Рифат-паша за амбасадора у Паризу а велики везир за министра спољашњих послова.

Петроград, 16. августа. Јапански цар Муцухито II. телеграфирао је руском цару Николи II., да се је врло обрадовао, што је између руске и јапанске владе о некојим питањима, која су до сада била нерешена, постигнут коначан споразум у духу искрене помирљивости, због чега је наредио, да се брод „Ангара“ врати Русији као доказ непоколебива пријатељства.

Цар Никола је одговорио, да у том види чврсту залогу међусобног пријатељства.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »Браника«.

Иступио из Кошутове странке.

Будимпешта, 17. августа. Турски посланик Хлатки упутоо је Кошуту писмо, у коме вели, да осуђује сарадњу Кошутове странке у опструкцији са Јуштовом и зато иступа из странке.

Колера у Будимпешти.

Будимпешта, 17. августа. Јуче је овде бактеријолошки констатовано три случаја колере. Данас није било ниједног новог случаја.

НАУКА И ПРОНАЛАСЦИ.

— **Електрицитет и човечје тело.** Шведска влада објавила је податке о врло интересантним покушајима и проучавањима, која су последњих година чињена у Штокхолму о утицају електричне струје на развијање човечјег тела. У ту сврху образоване су две групе од по 25 ђака. У њима су изабрана таква деца, која су телесним развићем, стасом, висином и снагом била приближно једнака једна другој. Наравно, да су сви били истих година, Обе групе ђака спавале су и живеле у собама потпуно подједнаким, учили исте предмете и живели у потпуно једнаким приликама. Једина разлика међу њима била је у томе, да је једна група стално била подвргавана утецају електричне струје, док то са другом групом ђака није чињено. И сада, после неколико година таква живота, обе групе ђака су до појединости лекарски прегледане и том приликом се констатовало, да су „електрисана“ деца више телесно развијена, брже израсла, тежа и духовно боље израђена, него деца, која нису била подвргнута утецају електричне струје. Наравно, да се овај покушај не може сматрати за пресудан, али ипак донекле показује, да електрична струја несумњиво има утецаја на развијање човечјег тела и да ће можда ускоро неговање и васпитање деце бити упућено сасвим новим правцима. Лондонски велики лист „Дели Мељ“ јавља, да су се енглеске школе врло много заинтересовале за ову ствар, да су већ одредиле лекаре, који ће почети чинити опите, какви су чињени у Штокхолму, и ако донесу повољне резултате, да се заведу у редовну употребу.

РАЗНО.

— **Највећи топ на свету** начинили су себи Американци. Цев топа дугачка је 18 метара, цео топ тежак је 63.000 килограма. Калибар 36 центиметара. Почетна брзина кугле, кад излети из цеви, чини 800 метара на секунд. Тај велики топ биће постављен у њујоршком пристаништу, да га штити од непријатеља у случају рата. Кугла из топа носи на двадесет километара даљине. Топ се нарочитим справама издиже горе, кад хоће да се пукне из њега, а после тога брзо се спушта доле у заседу.

— **Најдивљи народ** живи данас на острву Суматри. То је племе Кубу, које је пронашао холандски путник фан-Кемпен. Стало га је доста труда и времена, док је могао да сазна нешто о том народу и начину његова живота. То племе дели на две гране: на оранг-Кубу и на дивље Кубу. Први су мухамеданци, и нису тако дивљи, занимају се земљорадњом. А други су посве дивљи и заузимају најниже место у душевном развићу људства. Живе у прастарим шумама јужне Суматре. Начином живота мало се разликују од дивљих животиња. Немају стална места пребивања, већ лутају по шумама у мањим породицама од места до места. Ноћивају у пећинама или на гранатом дрвећу, па се танким гранчицама привежу за грану ради сигурности. Не знају, да себи сагграде ни најпростије колибе. Кемпен прича, да је за време свог путовања само једанпут срео породицу Кубу, која је од гранчица знала да начини себи нешто слично крову, да се заклони од бујне кише. Растом су мали и страшно гадни. Сва им се одећа састоји из парчета дрвене коре, коју носе онако у природном јој својству без икакве обраде. Оружје им је палица на једном крају заоштрена; о стрели и луку немају ни појма. Не употребљавају никаква украса, нема никаквих домаћих животиња уз њих нити какова год посуђа. Сав им је посао, да нађу себи хране. Једу сирово месо, а змијско месо сматрају за деликатесу. Појам породице, својине, опће уредбе или власти, сасвим је непознат код њих. Брак се склапа скоро као и код дивљих животиња. Дете, кад одрасте, одбије се просто од својих старијих и ствара себи групу, која држи скупа. Нема у њих ни најмањег трага верском осећају, па ни најобичнијег сујеверја. И код најпрвобитнијих народа нашло се некакова трага о поштовању покојних, неки ма и најпростији обреди при сахрањивању. Код Кубу нема од тога ништа. Кад им ко умре, они га просто оставе тамо, где је умро, и иду даље. Одељене породице не маре једна за другу, нити се друже једна с другом, нити се свађају. Кад се сретну две породице, никаквим знаком не поздрављају једна другу, већ се ћутећи размимоилазе свака својим путем. Од туђинаца, нарочито од Европејаца, беже без трага. Фан-Кемпен с великом муком могао је, да се неко време придржава из близа једне породице Кубу, по којој је могао, иако тек површно, да проматра начин живота тих полуживотиња. Језика као да никако нема у њих, не разликују звук; они се налазе у стању, које се у антропологији назива алалија, безјезично доба. Кад је Кемпен хтео да сфотографише једнога Кубу, нада овај ужасну дреку, отме се из руку сапутника Кемпенових, који су га држали, и утекне без трага; нису га могли стићи и тако га нестане.

Трговина и промет.

Новосадска пијаца.

17. августа 1911.

Пшеница нова	К	11·20—·—
Пшеница средња	„	10·80—·—
Зоб нова	„	8·50—·—
Јечам	„	8·20—·—
Кукуруз стари	„	8·30 - 8·50
Лањик	„	11·—
Горушица	„	5·— 6·—
Пасуљ бели	„	13·50 - —·—
Пасуљ жути	„	13·— —·—

Све од 50 кила.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Шерић.

ОГЛАСИ.

НОВА КОЛА
(SANDLÄUFER)
продају се из слободне руке.
Упитати ваља у администрацији „Браника“.
405 9—20

†

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

У преголемој тузи за милим и никад незаборављеним сином и братом

Милорадом Терзићем

правником

сматрамо за дужност најтоплије да захвалимо свима, који су нам ма којим начином утехе пружили.

Срдачна хвала нека је часном г. Љубомиру Слепчевићу пароху и г. г. Душану Бешлићу и Радивоју Поповићу учитељима, који земне остатке милог покојника опојаше и до вечне куће испратише.

Особита хвала нека је месној певачкој дружини са коровођом Радивојем Поповићем, који покојника својим умилним појањем опојаше и до вечне куће испратише те тиме нам тугу донекле ублажише.

Хвала свима, који милог нам покојника до вечне куће испратише.

У Ади, 16. (29.) августа 1911.

418 1—1 **Ожалошћени родитељи.**

ПРЕУЗИМАЊЕ БРАВАРСКЕ РАДЊЕ У НОВОМ САДУ.

Част ми је, поштованом грађанству из места и околине до повољног знања ставити, да сам преузео бившу **браварску радионицу** гђе Стојановићке, која се налази у баштенској улици бр. 8. (улаз из ћурчијске улице), те сам исту снабдео најмодернијим алатима а водићу је под својим именом.

Умољавам п. н. грађанство, да ме својим цењеним поверењем удостоји, а ја ћу се трудити, да то поверење потпуно и оправдам солидним радом и врло умереном ценом.

С поштовањем

Доброслав Пејаковић,

391 3—4 бравар.

ДВОРСКИ САВЕТНИК Др. МЕД. ВЕХТЕР, у Каменици у Саксонској, пише: После мојих покушаја са горком водом **ФРАЊЕ ЈОСИФА** могу потврдити, да је њено дејство, којим отвара, веома поуздано и да се пре столице нису указали никакви болови. — Добија се у апотекама и трговинама минералних вода. Управа разашиљања у Будимпешти. 310 (11-40)

Др. ЛАЗА МАРКОВИЋ,

лекар

вратио се с пута у Нови Сад и прима болеснике у свом стану **(Деаков Трг 3)** пре подне 11—12, а после подне 3—4 сахата. 421 1—3

Адвокатски кандидат

који је вичан српском и немачком језику, може у моју канцеларију одмах ступити. Услове и понуде прима

ДР. АВГУСТ ШИМИХЕН,

адвокат,

417 2—3 **Бела Црква.**

Срећке

XXIX. краљевске угарске ДРЖАВНЕ ЛУТРИЈЕ.

Број згодитака	Назнака згодитка	У готовом новцу: појединце	У готовом новцу: укупно
		круна	
1	главни згодитак . .	--	200.000
1	згодитак	—	30.000
1	„	—	20.000
1	„	—	10.000
1	„	—	5.000
5	„	1.000	5.000
5	„	500	2.500
10	„	250	2.500
20	„	200	4.000
40	„	150	6.000
100	„	100	10.000
200	„	50	10.000
2.500	„	20	50.000
12.000	„	10	120.000
14.885	Главна свота згод.		475.000

Жребање 14. децембра по н. о. г.

Цена 4·—.

издаје

МЕЊАЧНИЦА

ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА

деон. друштво

у Новом Саду.

*) Поштом шаљемо срећке само кад нам се новац унапред пошаље заједно са 35 пот. за поштарину.

Дражба на мањак.

Православна срп. црк. општина у **Крчедину** расписује дражбу на мањак **за градњу парох. стана** и сале за одборске и скупштинске седнице за дан **29. августа (11. септ.)** 1911. г. у 2 сата по подне.

Радови износе:

А.) Рушење старе куће и плота са улице	К	400·— п
В.) Зидање парох. стана:		
I.) Радови око земље	К	213·19 „
II.) Зидарске радње и покривање крова	„	25.439·92 „
III.) Тесарски посао .	„	6.990·91 „
IV.) Столарски, браварски, стакларски и мазачки посао	„	6.095·65 „
V.) Лимарски посао.	„	1.026·50 „
VI.) Моловање соба .	„	354·63 „
VII.) Разне набавке и пећи	„	1.858·30 „
Свега: .	**К**	**42.379·10 п**

Грађевни нацрт, прорачун са исказницом мера, грађевни услови, образац понуде — могу се видети сваки дан код правосл. срп. парох. звања. Писмене, штемпловане, запечаћене и жаобином од 5% провиђене понуде имају се до горе установљеног рока предати благајништву ове црк. општине. Досталац надопуњује жаобину на 10%.

На касније приспеле, брзојавне, телефонске или сличне понуде, као и оне, које не би гласиле на извесни број постотака, односно, надоплате на прорачуњену своту, даље, које не би биле запечаћене, мастилом потписане, неће се узети у обзир. Они лицитанти, који за грађење немају законом потребну квалификацију, дужни су именовати свога, за то оспособљеног повереника.

Црк. општина придржава себи право понуде прихватити без обзира на висину попуста.

Истога дана одржаваће се дражба за поправак цркве, који је прорачуњен са К 3.000·—. Подузетник за тај посао дужан је положити пре дражбе 10% јамчевине.

Правосл. срп. црк. општина у **Крчедину,** 16. (29.) августа 1911. г.

Павле Стојковић,

председник.

Душан Недељковић,

420 (1-3) перовођа.

Књижевни оглас.

ПОСЛЕДЊА КЊИГА

Беседа дра Михаила Полита Десанчића

као друга књига III. дела беседа разаслана је свима књижарама. Иста књига износи преко **14** табака у великој осмини са **234** страна. Пошто је ова књига мања него прва, то јој је место **4** круне установљена цена од **3** круне, шта више ко купи прву и другу књигу заједно, то је установљена **укупна цена од 6 круна**. То је тако јефтина цена да јој једва примера има. Читаоци добијају **36** табака са 574 страна велике осмине на финој хартији израђено.

Прва књига садржава раздобје од год. 1899. до 1908., а друга раздобје од год. 1908. до 1910. Ту нису само говори него и повестничке црте српске политичне борбе. У првој књизи садржани су они важни говори против Апоњијевога школскога закона, и против железничке прагматике у Хрватској. — Садржани су у тој књизи и некролози Светозару Милетићу и Змају Јовановићу. У другој књизи садржани су говори од године 1908. до 1910. Садржана је знаменита Фридјунгова парница, изборна борба у години 1910., па опис и беседа при светковинама у Црној Гори, помен Миши Димитријевићу и некролог Лази Костићу.

Уједно се даје на знање, да се **II. део** Политових беседа, који је изишао године 1899. још може добити уз обаљену цену од **2** круне. Та књига садржава **20** табака велике осмине са **320** страна. Садржава беседе од године 1883. до 1898. Међу овима на сабору угарском године 1883., на народно-црквеним саборима године 1892. и године 1897., на митрополијском збору године 1894., народносном конгресу године 1895., беседу у „Матици“ у помен Рачком, кандидациону беседу у Белој Цркви и т. д.

Наручбине осим књижарама шаљу се уз готов новац на штампарију деоничарскога друштва „Браника“ у Новом Саду.

Пријатељи умољавају се да Политове беседе што више распростиру, јер те беседе са повесничким цртама, уједно су огледало најновије политичне борбе српског народа.

ШТАМПАРИЈА

ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА“

У НОВОМ САДУ

Основ. 1904. г. Основ. 1904. г.

знатно је проширена са новим брзотисцима, великим избором слова, модерних орнамената и шара — препоручује се п. н. публици у месту и околини за израду

сваковрсних штампарских послова

који се израђују у духу савремене модерне технике по најумеренијој цени.

Власник и издавалац: деоничарског друштво »Браника«.

Штампарија деоничарскогдруштва «Браника» у Новом Саду.